

ييل : ۱ صاي ۱۰

ييللغى

عثمانلى مملكتى ايچين ۱۲ غروش
روسىيە و عجمستان ايچين ۲ روبلە
باشقا مملكتلر ايچين ۵ فرانك

صايبسى ۱۰ پارا

تۈرك سوزى

خلاقە دوغرو كېتمەك ، خلق ايچون چاليشمق . . .

هفتە دە بر « تۈرك يوردى » طرفندە جېقاريلير

مديرى جلال ساھر

اداره خانه

استانبولده نور عثمانيه
جاده سنده ۴۰ نومرولى
« تۈرك يوردى »

پنجشنبه ۱۲ حزيران ۱۳۳۰

بو صايبده كى بازيلر :

مصاحبه : توركجه و علم ، عمر سيف الدين * شعر : طورما وور ، كوك آلپ * تياترو : تۈرك دنيا سنده موسيقى و تياترو ،
ت . س * تۈرك دنيا سنده ، آ . ح * مى حكايه : تۈرك چوجوغى ، عمر سيف الدين * رسملر : قادين صنعتكار ام كلثوم خانم ،
صنعتكار عبدالله قارييف بك ، ولى الله مرتضى بك .

بوتون اساسلرینه ده مخالفیدی. اُسکی شاعرلریمز عرب و عجم ادبیاتلرینک تاثیر آلتنده کندی لسانلری بگنمیورلر؛ سلیقه لرنده کی، سوق طبعیلرنده کی کله لر قیمت و یرمه یه رک کندی لسانلرینه یابانچی کله لری، یابانچی قاعده لری ترجیح ایتکده غریب و حزین بر تهالک گوستریورلردی. ویسی و ترکیبی بومرضی حرکتک آبدلرینی وجوده گتیردیلر. فقط عصرلرجه دوام ایدن بو ادبیاته اُنک زیاده تورکک یابانچی قالدی. اُستانبولده کی چلییلر عربجه و عجمجه اُداسیله و هیچ بر ملتک لسانی اولمیان بر لهجه ایله دیوانلرینی یازارلرکن جاهل و زواللی تورک خلقی ده کندی لسانی ترنم ایتدی. دستانلر، قوشمالر، قلندریلر یازدی. لسانیه برابر ملی عروضی ده محافظه ایتدی. اووقتلر تورک روحنده کی مفکوره اویویوردی. اولکه و امت محبتی آلتنده مقدس «ملت» سوداسی سونمش کیدی. تاریخمزه آلتین یاراقلر علاوه ایدن کوپرولو اوغلو شاعرلر بيله تورک اولدیقلری حالده اُترلرینی عربجه یازدیلر.

بوگون عرقده اویویان غننه لر شدتلی فلاکت ضربه لريله اویاندی. تورک ملتی گوزینی آجدی. منورلرندن، گنجلرندن لسانی، ادبیاتی، مقدس حقلرینی ایستیور. کله لری وقعه لرندن، جمله لری هنکامه لرندن اولان بودرین و فجعیت تمینی دویمیورمیسکیز ای، اُلی قلم طوتانلر!..

تورکجه یازارکن علمه و جمعیه دائر اصطلاحلردن باشقا عربجه، عجمجه ترکیب و اُدات قوللانانلر:

۱ — بر لساندن دیگر لسانه قاعده لر گچه بیلیر. و بر ملتک صرفی، دیگر ملتک صرفلرندن آلان قاعده لرله تشکلی ایدر.

۲ — دنیاده مختلط بر لسان اولابیلیر.

۳ — لسانلر ملتکده گیل، اولکه لرک و زمهره لرکدر.

آبدال نکده، هاجی مکده.

دستورلرینی قبول ایتیشلر دیمکدر. چونکه هیچ کیمسه خصوصیه بویه اویانیقلق عصرنده قبول ایتهدیگی اساسلرله حرکت ایدمیز. او حالده اُسکی اویدورما ادبیات لسانی تقلید ایدره ترکیب یازانلر، یا جاهلدرلر، علمک بولدی، شائیلردن چیقاردینی مفهوملردن خبرلری یوقدر؛ یاخودده علمک حقیقتی بیلدیکلری حالده تورکلیگی کندی لساندن، کندی اُدا سندن، کندی شیوه سندن محروم براقق ایستیورلر.

علم حیاته [شائیت RÉALITÉ] لردن شومفوملری چیقاریور:

۱ — بر لساندن دیگر لسانه قاعده لر گچه میز. مختلف ملتک صرفلرندن بر صرف وجوده گله میز.

۲ — دنیاده مختلط بر لسان اولاماز.

۳ — لسانلر اولکه لرک، زمهره لرکده گیل ملتکدر.

لسانیات علمه دائر یازیش کتابلرده بو نقطه لر اوزون اوزادییه آکلاتیلمشدر. ابل هوولاق آرتیق قیلاسیقله شمش اولان «لاله نگو و سیتیک» عنوانلی کتابنک اونجی صحیفه سنده: «لسانلر، قیصا سوبیه لم، کندی طبعیلرینک خارجه چیقمازلر. مثلاً مختلط بر لسان اصلاً یارادیلاماز. صرفنک بر قسمی اسلاو، بر قسمی لاتین بر هند و اوروپائی لسانی تخیل اولوناماز. مختلط لسانلر یوقدر و اولامازده...» دیر. اومت تورکجه یه عربجه و عجمجه قاعده لری قاریمدیرارق ترکیلر یایمق علمک مفوملرینی انکاردن باشقا برشی ده گیلدر. حالا عربجه عجمجه ترکیب یابانلر مملکت مزده کی بیلگیسز لکدن، عام و فن خصوصنده کی دالغینلقدن استفاده ایدره رک: «لسانلر کندی طبعیلرینک خارجه چیقابیلیلر. مختلط بر لسان یارادیلا بیلیر. صرفنک بر قسمی اسلاو، بر قسمی لاتین بر هند و اوروپائی لسانی پک أعلا تخیل اولونا بیلدیگی گچی عربجه و عجمجه قاعده لرندن بر (لسان عثمانی) یابیلیلر. حاصلی مختلط لسانلر واردر

طورما، وور!

۱ طورما، یونان، طورما: کبریگی آرتیر! بو یوردنک خزینه سی اونک آلتده
تورکلیگک باشنه حقارت یاغدیر! فقط آناختاری سنک بلکده
اویویان بر قومه بو ذلت آزدیر. قالمش آج و غریب کندی ایلنده
وور، اُسکی کوله سی. اوطاندیراونی! وور، اُسکی کوله سی، اوطاندیراونی!
بیراقا، اویوسون، اویاندیراونی! بیراقا، اویوسون، اویاندیراونی!

۲ صیقیشدزکه اردو، دوناما یاپسین ظن ایتمه، یاپدیفک خوشه گیتیمور،
غریبه نه ترقی گورورسه قاپسین ترقیمز قوشه قوشه گیتیمور،
تورکلیگی طانیسین، تاگرییه تاپسین امین اول، اُمکک بوشه گیتیمور
وور، اُسکی کوله سی، اوطاندیراونی! وور، اُسکی کوله میز، اوطاندیر بزی!
بیراقا، اویوسون، اویاندیراونی! بیراقا، طالالم، اویاندیر بزی!

کوک آلب

و اولورده... دیمک ایستیورلر. هیهات زولولر، باتاغونیا لیلر بيله بو گونکی علمک واضح مفوملرینه بو قادر عصیان ایدمیزلر...

اُسکی اویدورما ادبیات. لساننک عربجه عجمجه ترکیلرینی یازانلر مؤسس و مقبول بر علمی، «لسانیات» ی کوکندن ییقمالی، سلیقیات علمنک یوق اولدیغنی اثبات ایتیلدرلر. یوقسه حقیقت ایله ریلر و اونی هیچ برشی طوتاماز...

عمر سیف الدین

تیارو

تورک دنیا سنده تیارو و موسیقی

شمالده کی قارده شلریمز مدینتک هیچ برجهتی اهامل شمالی قارده شلریمز تیارولرینک دارلغیه برابریه س یوقلغندن ده شکایت ایدیورلر. حالبوکه شمال تورکلرینک عیاض اسحاقی و علی اصغر کالی گچی خلق ادیبلرینک

آبدال دوکوندی، هرهره اربوندی اوصانماز.

شمالى تورک صنعتکارلاردن ام کلثوم خانم

شمالى تورک صنعتکارلاردن عبدالله قارييف بک

شمالى تورک صنعتکارلاردن ولى الله مرتضى بک

قلوبك آلتى آيلىق حاصلاتى اولان (۹۰۰۰) روبلەدن
(۵۰۰۰) روبلەسى تورک تياترو قومپانيەسنە اصابت ايتديگى
دوشونولورسە شمالى قارده شلر يىزىڭ آز گوردىكلرى
حاصلات اىي مەھم بربلغ اولديغى آڭلاشلىلر .

بز بورادە تورک لسانيلە فاصل اوغراشيورسەق
بوتون توراندەكى قارده شلر يىزىڭدە دىل بركنە چاليشما-
لرى لازمدر . چونكە «ھرملى كندى لسانندە ياشار» .
« لسانىز بربل ملىت چوبانسز سورويە بگزرە » . تورک
ملىتنىڭ لسانى توركچەدر . استانبولدە قونوشولان نازىڭ
استانبول لەجەسىنى اونلردە بزم گىيى ادبيات لسانى
اولقى اوزرە ياواش ياواش قبول ايتىلى و بومستلە لازم كلن
أهميتدن اوزاق طوتىلما ماليدر ...

ت . س .

رسملىرىنى قويدىغىمىز تورک قارداشلىرىمىزدن ام کلثوم
خانم و عبدالله قارييف بکكە ، ولى الله مرتضى بکى قارنىلر يىزە
تقديم ايدەرز . عبدالله بک شالەدە مىلى تياترو جيلغى تأسىس
ايدن برذاتدر . بوتورک صنعتكارى ملىتنىڭ روحنى تربىە
ايتىمكە اون سەدر دوام ايدىيور . و قومپانيەنىڭ صاحبيدر .
اون ، اون ايىكى كيشيدن عبارت اولان بوتورک
تياترو قومپانيەسى كندى ملىتنە آز گلدىكلرىنى دوشونەرك
و كندىلر يىنە بر قاق صميمى آرقداش دها بولارق ايىكى
قومپانيە اولمشلردر . بو ايىكنجى قومپانيەنىڭ صاحبي يىنە
شمال توركلرىنىڭ اڭ بويوك قادىن صنعتكارى صاحىب جمال خانم
قارده شىمىزد . بو ايىكى قومپانيە روسيەنىڭ توركلر ياشايان
شهرلرندە گزرەرك مىلى تياترولر وىرمكەدەرلر . گچن
آلتى آي ايچىندە عبدالله بگك قومپانياسى يالگىز شرق
قلوبىندە (۴۸) اويون اوينا مشدر . بونلردن (۳۲) سى
مىلى (۱۶) سى روسچەدن ترجمە وياخود توركچەلشدير .
يلىش يىسلىردر .

آبەستىز صوفى يە نمازى دايانير ؟

عربچە و عجمچە تركىيلرلە اويلەشيلر يازديڭىز كندىڭىزدن
باشقا ھىچ برب تورک آڭلاماز .

بارى شمدن صوگرا دوشديڭىز جاھللىك و شعور-
سزلىق اويقوسىندن قالىڭىز . تورک دىلىنى سويڭىز .
عربچە عجمچە تركىيلر ياپاجىڭىزە قونوشديغىمىز نازىڭ
و گوزل توركچە ايلە يىسلىر و شعرلر يازىڭىز . زىرا
يالگىز توركچەدەكى توركلر دەگىل ، بوتون توراندەكى
توركلر سزىڭ ائرلر يىزى بىكليورلر . سزىڭ قىلملىرىڭىزدن
آقاق نور اونلرڭ روھلىرىنى آيدىنلا تاجق ...

شمالى قارده شلر يىزىڭ اويناياق توركچە يىس بولا-
مامەلرى سزىڭ قباحىڭىزدند . سز كندى لسانىڭىزە
قيمت وىرسەيدىڭىز توركلرڭ ادبى و عمومى لسانى تشكىل
ايتىش بولونوردى .

آرتىق الله عشقنە ، ملىت عشقنە اولسون اويايىڭىز .
و يازاركن ايىكى تركىيچى دوست ايچىن دەگىل بوتون برب تورک
ملىتى ايچىن يازديڭىزى خاطر لايىڭىز ...

خلق دىلندە يازمش اولديقلىرى برچوق يىسلىرى استانبول
لەجەسىندە يازىلەرق ملىكتىمىزدە صحنە يە قويولسە وىوز
دفعە اوينايسە يىنە بىقىلماز . چونكە يازىلان يىسلىرى مىلى
و خلقڭ آڭلايە بىلە جگى گىيى يازىليور و اوينايان صنعتكار-
لردە شمال توركلرىنىڭ ھىچ اولمازسە اعدادى تحصيل
گورمش و ملىتى طائىش گىنجلىرى اولدقلىرىدىن صحنەدە كندى
ملىتى ، عادىلر يىنى حقيلە تمىل ايدىيورلر .

ايشتە اى استانبول محررلرى ! سز يالگىز ، عربچە
عجمچە تركىيلر دوزوب « برب معرفت يادىم » ظننە
دوشمەسەيدىڭىز ، قونوشولان گوزەل و نازىڭ استانبول
لەجەسىلە تياترولر ، قومديالر يازارديڭىز . بوقومديالر ،
بويەسلىر تورك دنياىنىڭ ھر طرفدە اوينايلير ، و توركچە
لەجەلر يىنىڭ آراسىندەكى اهميتىز فرقلردە عمومى برب
ادبيات لسانىڭ قىمىتى شىوہسى آلتىندە ايرىر و غائب
اولوردى .

استانبول محررلرى ! ايشتە سىز توركچە يە تىزل ايتىدىڭىز .

آبەللىق قارىنى دىرەدقە كوزى بولمىر اولور .